

Οικονομία και οικισμοί. Ο νομός Θεσσαλονίκης είναι η περισσότερο ανεπτυγμένη βιομηχανικά και γενικότερα οικονομικά περιοχή της Ελλάδας, μετά την περιφέρεια της πρωτεύουσας. Η γεωγραφική του θέση ευλόγησε τη δημιουργία ενός από τα μεγαλύτερα λιμάνια της νοτιοανατολικής Ευρώπης και συγχρόνως ένα σημαντικό συγκοινωνιακό και εμπορικό κέντρο, την πόλη της Θεσσαλονίκης, η οποία είναι το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χώρας μετά την πρωτεύουσα. Η ύπαρξη ακριβώς ενός μεγάλου αστικού κέντρου, στο οποίο συγκεντρώνεται το εργατικό δυναμικό αλλά και η μεγάλη ζήτηση αγαθών υπήρξαν οι προϋποθέσεις για τη συγκέντρωση αξιόλογων βιομηχανικών μονάδων και για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της πεδιάδας της Θεσσαλονίκης, με τη δημιουργία αρκετά αποδοτικών αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του νομού κατοικεί στο πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο στον νομό Θεσσαλονίκης εμφανίζεται το μικρότερο, μετά την περιφέρεια της πρωτεύουσας, ποσοστό αυτών που ασχολούνται με τη γεωργία.

Το ένα τέταρτο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού απασχολείται στη βιομηχανία και στη βιοτεχνία, ενώ σημαντική είναι η απασχόληση και στο εμπόριο, στις οικοδομικές εργασίες, στις μεταφορές κλπ. Σύμφωνα με προπολεμικές και μεταπολεμικές εκτιμήσεις, το βιομηχανικό δυναμικό της Θεσσαλονίκης αντιπροσώπευε περίπου το ένα έκτο της ελληνικής βιομηχανίας. Ωστόσο, από τις αρχές της δεκαετίας του 1960, αναπτύχθηκε απότομα, με τη δημιουργία διυλιστηρίου πετρελαίου, πετροχημικών και χημικών βιομηχανιών, σδηροβιομηχανιών, βιομηχανιών ελαστικού, λιπασμάτων, χάρτου, τσιμέντου, τροφίμων κλπ. Είναι χαρακτηριστικό ότι η κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος στον νομό παρουσίασε αύξηση κατά 7,4 φορές.

Για την ικανοποίηση των αναγκών του μεγάλου αστικού κέντρου γίνεται συνεχώς εντατικότερη η αγροτική εκμετάλλευση της περιοχής. Σημαντική στροφή παρατηρείται, από το 1970, στην παραγωγή λαχανικών τόσο για επιτόπια κατανάλωση για εφοδιασμό βιομηχανιών και όσο εξαγωγές. Επίσης, είναι σημαντική η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και της πτηνοτροφίας, με υψηλό ποσοστό αναλογίας βελτιωμένων και ξενικής προέλευσης ζώων (αγελάδες).

Μετά το πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης, αξιόλογα κέντρα του νομού είναι ο Λαγκαδός, ο Σοχός, στις προσβάσεις του Βερτίσκου, τα Κουφάλια, στο δυτικό τμήμα του νομού κ.ά.